

هارۆلد پینتەر

و: ناماده کردن / همه سوار عزیز

سالی ۱۹۴۸ دووکوری له ئەکادیمیای پادشایه تی بۆ هونەر خویندو دوای ئەوه به ئاره زووی خووی ئەکادیمیای جیهیتشت و بۆ دهرپینی نارپه زایی به رامبهر به چهک و شه رپه تی کردوه که له ریزی سه ربازی خزمهت بکات .

له سالی ۱۹۴۹ هارۆلد پینتەر له گه ل تپپی گه رۆکی (ماک ماسته ر) بۆ ماوه ی ۸ مانگ له ئیترله ندا گه راو به ناویکی خواستراو کاری ده کرد که (دیتقد بارون) بوو، که بۆ ماوه ی ۹ سال به م ناوه کاری کردوه وه کو ئەکته ریش له گه ل تپپی (دونالد ولفس) هه موو ئینگلته را گه را، جگه له کاری شانۆیی خووی له بواری شیعره په خشان و رۆمان داوه، هارۆلد پینتەر زۆر چه زی له نواندن کردوه و ته نانهت له شانۆیی (ئاههنگی

هارۆلد پینتەر له ۱۰ ی ئوکتۆبه ری سالی ۱۹۳۰ له رۆژه لاتی له ندهن له دایکبووه، بنه چه ی دایک و باوکیشی بۆ جووله که کانی پورتوگال ده گه رپته وه. هه ر له فیترگه ی سه ره تایي رۆلی (ماکبیس) و (رومیۆی) له دوو شانۆگه ریبه که ی شکسپیردا بینبووه، به لام یه که م جار که پینتەر چه ته دیتنی شانۆ بۆ بینینی نمایشکاری ئینگلیزی (دونالد ولفس) بووه که له یه کۆ له شانۆیبه کانی شکسپیر رۆلی ده دیت، دوای ئەوه شه ش جاری تر بۆ بینینی هه مان ئەکته ر چه ته شانۆ تا وای لیته ات رۆلیکی لاوه کی له گه ل ئەو ئەکته ره له یه کۆ له شانۆگه ریبه کان که به ناوی (سوارچاکیکی پادشا) بوو بینی. بایه خدانای پینتەر به شانۆ دوای ته مه نی ۲۰ سالی هات و له

له دایکبسون) که خۆی نووسیوی ههلسا بهنمایشکردنی کارهکتەری (گولدی بیگ).

پینتەر له گهنجایهتی گهلی پیشه‌ی جۆراو جۆری کردوو، وهک پاسهوانی و شاگردو دیوه‌ره، له سالی ۱۹۵۵ ژبانی هاوسه‌ری له‌گه‌ل خاتوونی

ئه‌کتەر (قیفیان میرسانت) پیکه‌تینا که له یه‌کیک له گه‌شته‌ی شانۆبیه‌کانی ناسیبوی .

له سالی ۱۹۵۷ یه‌کیک له براده‌ره‌کانی داوای لیکرد که شانۆبیه‌ک بۆ به‌شی درامای زانکوی بریستولی ئینگلیزی بنوسی، ئه‌وه‌بوو شانۆی (ژوره‌که‌ی) نووسی که نۆبه‌ری کاره‌کانی بوو، چواررۆژ خه‌ریکی نووسینی ئه‌م شانۆبیه‌ی بوو،

دوای ئه‌وه شانۆگه‌ری (ناهه‌نگی له‌دایکبسون)ی نووسی که به‌شیه‌یه‌کی زۆر نااسایی له لایه‌ن جه‌ماوه‌ری له‌نده‌ن پیشوازی لیکراو، له نمایشی یه‌که‌م ته‌نها ۶ که‌س ئاماده‌بوو.

هه‌روه‌ها شانۆبیه‌ی (پاسه‌وانی شه‌و) که پینتەر سالی ۱۹۶۰ نووسی یه‌که‌م کاری سه‌رکه‌وتوو بوو له لایه‌نی ئه‌ده‌بی و ماددییه‌وه، دوای ئه‌وه ده‌ستی کرد به‌نووسین بۆ شانۆکان و ئیزاعه‌ی بیستراو و بینراو، ئه‌وه‌بوو ده‌قه‌کانی (خزمه‌تگار) و (رووداو) و (نیوه‌ند)ی نووسی، له سالی ۱۹۶۱ پینتەر

(چوه‌ رۆژئاوای له‌نده‌ن که نیوه‌ندیکی به‌رزو جیابوو، بووه هۆی گۆرانی ژبان و شیوازی نووسینی، وه‌کو ئه‌وه‌ی بۆ جه‌ماوه‌ریکی جیابواز بنوسی، ئه‌وه‌بوو شانۆگه‌ری (کۆمه‌له‌کان)ی

پیشکەش کرد که له لایه‌ن جه‌ماوه‌ری له‌نده‌ن بووه مایه‌ی سه‌رسورمان و تینه‌گه‌یشتن، به‌لام که له ئه‌مه‌ریکا نیشان درا سه‌رکه‌وتنیکی گه‌وره‌ی به‌ده‌سته‌تینا، ئه‌م سه‌رکه‌وتنه‌شی بۆ بوونی هه‌ندی بینراوی پرسۆزو هه‌ستیاری نیو شانۆبیه‌که گه‌یایه‌وه .

سه‌رکه‌وتنه‌کانی پینتەر به‌رده‌وام بوون تا له سالی ۱۹۶۶ بڕوانامه‌ی ریتزلیانی له لایه‌ن (نۆینه‌ری سامیی به‌ریتانی) به‌ بۆنه‌ی جه‌ژنی له‌دایکبونی شازنی به‌ریتانیا پێ به‌خه‌را، دوای ئه‌وه‌ش له سالی ۱۹۷۰ له‌زانکوی (رنگ) پله‌ی دکتۆرای له ئاداب وه‌رگرت. شانۆبیه‌ی (رۆژه‌ به‌سه‌رچوه‌کان) چواره‌م شانۆبیه‌ی درێژوو که پینتەر

شکپیر

سالی ۱۹۷۰ نووسی و دوای ئه‌وه له سالی ۱۹۷۵ شانۆگه‌ری (خاکی بیلایه‌ن)ی پیشکەش کرد که له لایه‌ن جه‌ماوه‌رو ره‌خنه‌گرانیشتایش کرا، له‌پاشان شانۆبیه‌کی یه‌ک په‌رده‌یی نووسی له‌ژێر ناوی (ناپاکی) که تیایدا گۆرانیکاری له شیوازی نووسینی پینتەر به‌دی ده‌کرا، له سالی

۱۹۸۰ شانۆگه‌ری (ده‌نگه‌ خه‌زانیه‌کان)ی نمایش کرد که ره‌نگدانه‌وه‌ی شانۆگه‌ری (ژوره‌که‌) بوو که یه‌که‌م شانۆبیه‌ی پینتەر بوو، پاشان (جوریک له ئالاسکا)ی نووسی که شانۆبیه‌کی یه‌ک په‌رده‌یی بوو. پینتەر له سالی ۱۹۸۲دا، ئه‌م کاره‌ شۆرپه‌وه‌یه‌کی قسوول بوو به‌ناو سه‌روشتی خودی مرۆفایه‌تی و کاریگه‌ری زه‌مه‌ن بۆ ئه‌وه‌ی زمانیکی قورس به‌کاربێنی و

قسه کردن به رده وام ده بی و باسی که سیکی بو ده کات که چوار رۆژه ده به وی بیبینی و ئەم رازی نیبه، مستەر کیید پیتی ده لئی وهختی ناماده بوونی (پیرت) دیت و روز به کسەر رازی ده بیت که بیبینی، ئینجا مستەر کیید ژووره که جیدیلئی و (روز) به تهنیا ده میتینته وه، دوا ی ئەوه دەرگا که ده کرتیه وه ره شپیتستیکی کویر دیته ژووره وه (روز) خه ریکه له ترسانا ده ریشیتته وه، که چی ره شپیتسته که نامه یه کی له باوکییه وه بو هینا وه زۆریش پیتی دلخوش ده بی، له وده مه دا پیرت دیته ژووره وه باسی ئەوه ده کات چۆن له پرته گی گه رانه وه باره له گره که ی زۆر به خیرایی لیبخوپوه و پاشان که پیاوه که ده بینی واقی و پر ده میتنی و هیرشی ده کاته سه رو چهند جاریک سه ری کابرا ده دا له ته باخه که تا کابرا که به رده بیتته وه بو جووله ده که ویت، له م کاته دا روز دهستی به چاوه کانی خۆیدا دینئی و ده زانی چاوه کانی کویر بووه. له وکاته ی ژن و میتده گه نجه که هاتنه لای روز و پرسباری خاوه ن ژووره که یان کرد بو ئەوه ی به کرتی بگرن، روز زۆر له وه ده ترسا که له ژووره که ده رکرین، بویه تووشی سه رلیش یوان و بی متمانه یی ده بی له به رامبه ر که سانی تر، ئەم ترسه ش به ناشکرا به دیارده که وی کاتی که ره شپیتسته که دیته ژووره وه، به لام کاتی ده زانی نیردراوی باوکییه تی متمانه ی پیده کات و به رگری لیده کات و وه کو باوکی مامه له ی له گه ل ده کات، به لام میتده که ی که ده زانی هه والی نریکبوونه وه ی هاتنی باوکی ژنه که ی هینا وه، لیتی ده دات، له م کاته دا ره شپیتسته که به ناوی عه شقیکی نه یینی بانگی روز ده کات، چونکه واده زانی میتده که ی قسه ناکات، که چی ئەوه ی سهیره له و کاته دا پیرت بیده نگییه که ی ده شکینی و ده سده کات به گۆزانی

هه ر هه مان سالی ش (ویستگه ی قیکتۆریا) ی نووسی و سالی ۱۹۸۴ یش شانۆیه کی کورتی نووسی به ناوی (به کیک بو پرگا) که تیایدا به زمانیکی بازاری ره خنه یه کی تووند له کۆمه لگا ده گرت، پینته ره له شانۆگه رییه کانی تریشی به م شتیوه تایبه مه ندو جیاوازه به رده وام ده بیت و تا ده گاته زمانی بیده نگه ی و یه کیک له شانۆیه کانی به (بیده نگه ی) ناو ده نیت .

(ژووره که) یه کیک له گرن گترین شانۆیه کانی پینته ره بو، بیرۆکه ی بنچینه یی ئەم کاره ههروه که خۆی باسی ده کات بیبینی ژیا نی رۆژانه ی دوو که س بو که له ژووریکه ی بچووک ده ژبان، شانۆیه که باس له ژن و میتدیک ده کات که له ژووریک ده ژبن و میتده که ناوی (پیرت) ه و ته مه نی ۵۰ ساله و ژنه که شی (روز) ته مه نی ۶۰ ساله . ژنه که بو ره زامه ندی میتده که ی هه موو شتیکی له به رده م داده نیت، که چی پیاوه که به بی ده نگه ی هه رده م خه ریکی خۆتینده وه ی رۆژنامه یه و هه رگیز هه ست به بوونی ژنه که و خزمه ته کانی ناکات وه کو ئەوه ی ژنه که هه ر بوونیشی نه بی، له ناکا و پیاویک دیته ژووره وه که ناوی (مستەر کیید) ه، که چی بیتر هه ره به بی ده نگه ی ده میتینته وه و (روز) یش به خاوه ن خانووی تیده گات و پرسباری کریتییه کانی نهومی خواره وه ی لیده کات، که چی مستەر کیید وه لامی ناداته وه وه کو ئەوه ی هه ر گوپی لی نه بی، له بۆنه یه کی تر دا کاتی (روز) سه نووقی خۆله که له ده ره وه ی ژووره که داده نی ژن و پیاویکی گه نج ده بینی که به دوا ی ژووریکه کریدا ده گه رین، به م کاره بیتارده بی و

له مستەر کیید ده پرسنی چۆن خه لک وای بو ده چن که ره نگه ژووره که یان به کرتی بدن، به لام کیید وه لامی ناداته وه، که چی ئەم هه ر له

له و بیست ساله‌ی دوایی به لکو له دووسه د یا سی سده ساله‌ی دواییدا.

زورگرنگه نه‌وه بزاین که هۆکاری میژوو له شانۆبیه‌کانی پینته‌ر بوونی نییه و کهسه‌کانی بی میژوون و هه‌لچوونیان لاوازه و دیالۆگ و هیمای که سایه‌تییان شاراووه بزره، شانۆی هارۆلد پینته‌ر ره‌نگدانه‌وه‌ی وینه‌یه‌کی ربالیزمی ژیانی نه‌وروپیه، ئەم شانۆبه وینای به‌شیتیک ده‌کات که به‌شیتیک تاریکه.

شانۆی پینته‌ر به‌شیتیک‌ه‌کی درامی باری سایکۆلۆژی کۆمه‌لگای نه‌وروپیی وینا ده‌کات و روداو‌ی شانۆبیه‌کانی هه‌رده‌م ره‌نگدانه‌وه‌ی واقیعیکی تره‌و کهسه‌کان گوزارشت له ژیانی مرۆقی نه‌وروپیی ده‌کهن، بۆ نمونه، له شانۆبیی (پاسه‌وانی شه‌و) زۆربینه‌ی ناوه‌ به‌کارهاتوووه‌کان ناوی شوینی راسته‌قینه‌ی شاری لهنده‌نه‌و هه‌روه‌ها ناوی جووره‌ها خواردنی نه‌وروپیی له شانۆبیی (شاگرد له‌که) دینی و زمانیتیک بازاریی له (زمانیتیک چیاپی) به‌کاردیتیی.

ئه‌گه‌ر به‌وردی سه‌رنج بده‌ینه شانۆبیه‌کانی هارۆلد پینته‌ر ده‌بینین شوپشیتیک گه‌وره‌یه له‌سه‌ر شیتوازی واقیعی و سروشتی له شانۆی نه‌وروپیی تازه‌دا، به‌تایبه‌تیش شیتوازی واقیعی ئاسه‌واریتیک زالی شانۆی نه‌وروپیی به‌گشتی و شانۆی ئینگلیزی به‌سه‌ره‌وه دیار بوو، نه‌و واقیعی که له کوتایی سه‌ده‌ی نوزده‌م و سه‌ره‌تای سه‌ده‌ی بیستهم له‌سه‌ر ده‌ستی شانۆکاری نه‌روپیی (هنریک ئه‌بسن) و سویدی (ئوگست ستریندیبرگ) و ئیرله‌ندی (به‌رنادشو) گه‌شه‌ی سه‌ندو له‌دوای نه‌وانیش (سوهرست موم) و نووسه‌ری (کۆمیدی نوبل کوارد) که له بیستهم‌ه‌کانی سه‌ده‌ی رابردوو ناوبانگی هه‌بوو، نه‌مانه ده‌یانویست به‌شیتوازی

وتن به‌سه‌ر باره‌ه‌لگه‌که‌ی. ئەم جووره تیروانین و به‌کاره‌یتانه چیتیک شانۆبیه‌که‌ی به‌رز کردوووه و ره‌گه‌زی په‌رۆشی به‌هیتز کردوووه، ده‌بینین له‌سه‌ره‌تای شانۆبیه‌که‌ی روز له کهسه نه‌ناسراوه‌کان ده‌ترسی که‌چی دوایی ده‌رده‌که‌وی که می‌رده‌که‌ی دوژمنیه‌تی نه‌وه‌کو کهسه نه‌ناسه‌که. هه‌ندی کهس وای لیکده‌ده‌نه‌وه که بوونی ره‌شپیتسه‌که له شانۆبیه‌که‌ی گوزارشته له بیروکه شاراووه‌کانی نیو خودی روز، نه‌و بیروکه‌کانی که له قسولایی مال سه‌رچاوه‌ی گرتوووه، هه‌روه‌ها هیترشکردنی می‌رده‌که‌ی بۆ سه‌ر ره‌شپیتسه‌که هیترشکردنه بۆ سه‌ر ئەم جووره بیرو بچوونانه‌و وسته‌کانی ئەم ژنه بۆ جیا‌بوونه‌وه له می‌رده‌که‌ی.

دوای نه‌وه پینته‌ر له‌زۆربینه‌ی کاره‌کانی دواتری تیروانینی ژووری به‌کاره‌یتا، ژووور یا بۆشایی دیاریکراو یا ره‌ه‌ندی کۆمه‌لایه‌تی که له لایه‌ن خه‌لکانی تره‌وه ده‌سته‌مۆکراوه له کاره‌کانی (ناهه‌نگی له‌دایک‌بوون) و (ئازاریتیک کهم) و (پاسه‌وانی شه‌و) ره‌نگی دایه‌وه. له‌م باره‌یه‌وه هارۆلد پینته‌ر ده‌لی: دووکه‌س له ژوووریکدان.. من ماوه‌یه‌کی زۆر مامه‌له له‌گه‌ل نه‌وتیروانینه ده‌که‌م، که په‌رده به‌رزده‌بیته‌وه ئەم پرسیاره لام دروست ده‌بی: ئەم دووکه‌سه له‌م ژوووره چیان به‌سه‌ر دیت؟ نایاکه‌سیتیک ده‌رگا ده‌کاته‌وه‌و دیته ژووور؟ پیتده‌چی خه‌لکانی ده‌ره‌وه‌ی ژوووره‌که بیانه‌وئ ئازاریان بده‌ن، که ئەمه‌ش ده‌یانترسیتیی، ئیمه هه‌موومان له ژوووره‌که‌ین و جیهانیش له‌ده‌ره‌وه‌یه، جیهانیتیک ترسناک.. دووکه‌س له‌شوینیتیک نادیاره‌وه دین.. من نه‌وه به‌رووداویتیک سربالی نازانم له‌به‌رته‌وه‌ی ئەم جووره که‌سانه که ده‌گه‌نه ده‌رگاگان، له‌م بیست ساله‌ی دواییدا له نه‌وروپا رووی ده‌دا، نه‌وه‌ک ته‌نها

شایانی باسه به درژیایی میژوی شانۆی جیهانی هیچ کهس وهک شانۆکارانی بی هووده (عه به سیه کان) بهم شیوه ره هه نده کانی ئه رستۆیان ردت نه کردو ته وه له شیوه و ناوه رۆکدا. له گه ل ئه وه هه موو ریبازو قوتابخانه شانۆییی که له سه دهی بیسته م له ئه وروپا سه ریان هه لدا وه، شانۆی بی هووده یی له ریچکه گرنکه کانی شانۆ دژ میتر دیت، له به رئه وهی رهنگدانه وه یه کی راسته قینه ی واقیعه تاله که یان بووه، بایه خی به ئه ندیشه کانی تاکی ئه وروپیی دها و کیشه کانی ده خسته روو .

به هه رحال له گه ل ئه وگۆرانکارییه گه وره یه کی که له شانۆی بی هووده له سیستم و تیگه یشته کانی شانۆی دروست کرد، تائیتستاش هه ندی له ره خه گران پییان وایه که شانۆی بی هووده ده بی له بازنه ی هیچه وه ده ریچتی و روو له بابته ی سیاسی و ئه ده بی و کۆمه لایه تی و ئایینی روونتر بکات.

به هه رحال هارۆلد پینته ر به دوا نووسه ری شانۆی بی هووده دژ میتر دی، له سالێ ۲۰۰۵ رایگه یاند که به یه کجاری وازی له نووسینه ی شانۆیی هیتاوه و له ئۆکتۆبه ری هه مان سالیش خه لاتتی نۆبلی له لایه ن لیژنه ی سه ره په رشتیاری ئه م خه لاته ی پیبه خشرا وه کو دانپیانانیک به بایه خی کاره ئه ده بی و هونه رییه کانی و رۆلی کارای له به ره و پیتشبردنی هزری مرۆقایه تی له سه ده ی بیسته م،

شایانی باسه شانۆیی (له چاوه پروانی گۆدۆ) که کاریکی گرنگی ئه م شیوازه شانۆیییه له لایه ن په خه گرانێ شانۆیی به چاکترین شانۆیی سه ده ی بیسته م دانراوه .

هه ولێر ۲۴/۰۸/۲۰۰۶

نووسینه ی واقیعی (ریالیزی) کۆمه لگا چاک بکه ن .

نووسه رانی شانۆیی بی هووده که هارۆلد پینته ر یه کیکیان بوو هه موو ئه و تیگه یشتن و پیوه رانه یان ره تکرده وه که شانۆی ریالیزی له سه ر بینا کرابوو، به تابه تیش سی ره هه نده که ی ئه رستۆ که بریتی بوون له گری و یه که ی کات وشوین، ئه وه تا له شانۆکانیان به هیچ شیوه یه ک گرتی درامی نییه و ته نها قسه و دیالۆگی بی سه رو به ر که به زمانیکی شرو بازاری ده و تریت جیگه ی گرتۆته وه، به هیچ جوریک که سایه تیبه کان له یه کتر ناگه ن هه ریبه که شیان واتیده گات که ته نها خۆی له ژبان تیگه یشتووه و ئه وانی تر ناتوانن تیی بگه ن. ئه و جیگه یه ش که ئه رستۆ باسی ده کات لای ئه مان به شیوه یه کی تره، ئه وه تا ته نها داریکه له شانۆییه که ی سامۆیل بیکیت (له چاوه پروانی گۆدۆ) له شانۆگه ری (کورسیه که ی) ه جان جینین (کورسیه کان) و ژووریکه له شانۆییه که ی هارۆلد پینته ر (ژووره که) .

ئه و زه مه نه ش که لای ئه رستۆ هه یه لای ئه مان بی بایه خ و له حوکمی نه بووندا یه، ئه وه تا که سه کانی شانۆیی (له چاوه پروانی گۆدۆ) له په نجایه کانی سه ده ی رابردو وه هه ر له چاوه پروانی گۆدۆدان، ته نانه ت سالێ ۱۹۹۰ بیکیت مردوو که چی گۆدۆ هه ر نه گه یشت و هه رگیزیش ناگات، له وانه یه گۆدۆ ئه و رزگار که ره بی که ئه وروپیه کان چاوه پروانی ده که ن ئه و هه موو کیشه کۆمه لایه تی یه و ئه ندیشه سایکۆلۆژییه کانیان بۆ چاره سه ر بکات که له هه ردوو جه نگی جیهانی وهک میرات بۆیان ماوه ته وه، له شانۆیی (ژووره که) ش ده بینین بیتر هه رده م رۆژنامه ده خوینیته وه بی ئه وه ی بایه خ به کات بدات،